

**Biskop i Nidaros
Herborg Finnset**

**Visitas i
Grong sokn
i Namdal prosti**

5. – 11. juni 2023

**Visitasforedrag
Søndag 11. juni 2023**

Innledning

«Den lokale kirkes plass i et mangfoldig samfunn» har vært overskriften på biskopens visitas i Grong denne uka. Takk for god mottakelse overalt vi har vært, for nærvær og gode samtaler, og fortellinger om fellesskap og tilhørighet.

Et slikt besøk skal være med og legge til rette for at kirka enda bedre kan fylle sin oppgave: å være et sted hvor håp og tro kan vokse, hvor vi får del i Guds nåde og kjærlighet, og være et sted hvor vi kan *være til* for hverandre, og hvor vi kan være med og skape *mer himmel på jord*. Vi bruker ofte dette uttrykket når vi snakker om ønskene om *en mer synlig kirke*. Nå kan vi knytte dette uttrykket til Grong kirke helt konkret: Den fine vesle granhekkene er med årene blitt stor og tett, - og nå til slutt så tett og mørk at den *måtte* ned. Takk til dere som tok grep. Fjerninga av granhekkene er en talende påminnelse: Vi trenger at kirka på alle vis er synlig i lokalsamfunnet: synlig til stede: både i den lokale kirkes tradisjonelle oppgaver: gudstjenester og kirkelige handlinger – men også i alt annet som skjer i et lokalsamfunn og som angår oss alle.

Kirka er alltid lokal: Vi møtes på et *sted*. Det som skjer i lokalsamfunnet angår kirkas liv og vil alltid være en del av kirkas anliggende. Hvordan folk har det og hvordan vi møter hverandre, er viktig for den lokale kirka. Kirka må alltid bære med seg omtanken for hverandre, og være våken for hvordan de svakeste mellom oss tas vare på.

Den lokale kirka er også del av et større nettverk og organisasjon. Den norske kirke er folkekirke for hele Norge. Visitasene er én måte å holde kontakten på, og jeg kommer for å møte dere, følge opp hvordan det står til, oppmuntre og samtale sammen med dere om hvor veien går videre.

Møtet med de ansatte

Møtet med de ansatte er et av visitasens viktigste møter. Takk for tillitsfull samtale om arbeidshverdagen og hva dere er opptatt av. Vi har møtt ansatte som snakker varmt om hverandre, som verdsetter hverandres arbeid og som jobber godt i lag. Dere strekker dere langt for å få gjennomført det dere ønsker å få til.

Vi ønsker å rette en stor takk til Mildrid Haugdal som i år har vært ansatt i 40 år i Grong menighet. Hun startet som menighetssekretær og klokke i 1983. Fra 1997 har hun vært kombinert kirkeverge og menighetssekretær/klokke. Hva hun har betydd for bygda i løpet av disse 40 åra, kan vi bare ane.

For vel to år siden ble Andreas Alexander Nordvang-Sandvold Fosby ansatt som sokneprest i Grong. Han har tatt nye initiativ. Han er allerede godt kjent i bygda og av folket her.

Karin Nordstad har 20% stilling som menighetsarbeider i trosopplæringa. Hun møter barn og unge i flere sammenhenger.

Mateusz Piotr Zwijacz-Kozica kom til Grong sist høst. Han har funnet sin plass og mestrer både orgel, piano og trekkspill.

Kirketjener- og kirkegårdsarbeideroppgavene skjøttes av flere. Etter at Tom Daniel Johansen måtte ha redusert stilling, er det i tillegg Rolf Ovesen, Kjell Ole Aune, Terje Grønnesby, Erik Baruti Kaganza Mulenda og Anne Bonsak-Berg som deler på oppgavene og tilkalles etter behov. Det var flott å høre hvordan de snakket varmt om fellesskapet i staben de er en del av.

Hele staben viser god samarbeidsviljen og sterkt samhold. De er et godt lag som utfyller hverandre og hjelper hverandre når det trengs. Derfor får de også til mye i fellesskap. «*Vi får til mye med lite*», sa de.

Møte med rådet

Mandag kveld møtte vi menighetsrådet på menighetshuset. Når det kun er ett sokn i en kommune, er menighetsrådet også fellesråd. Leder Ronny Wollert Andreassen orienterte om hva rådet har arbeidet med i denne perioden. Som menighetsråd har de hatt fokus på å bygge fellesskap. De organiserer kirkekaffe etter gudstjenestene og arrangerer kulturkvelder. Som kirkelig fellesråd har de håndtert vanskelige økonomiske prioriteringer og planlagt nye navned minnelunder. Skifte av prest og organist har preget arbeidet.

Vi møtte et menighetsråd med godt samhold og med rom for diskusjon. Tre av de faste medlemmene stiller som kandidater til menighetsrådsvalget til høsten. Det vitner om at folk trives med å være menighetsrådsmedlem. Stor takk til dere som har vært medlem av menighetsrådet denne perioden, og takk til dere som stiller til gjenvalg. Dere gjør et viktig arbeid for kirka og lokalmiljøet!

Kirker og kirkegårder

Harran kirke feirer 150 år i 2024 og Grong i 2027. Begge har utbedringsbehov. Det er satt av midler til utbedring av spiret i Harran kirke i 2023, men det er oppdaget mer råte enn man først var klar over. Det er en utfordring å løse dette.

Det er gledelig at kommunen har satt av midler til utbedring av fuktskader i tårnet i Grong kirke i 2024.

I flere århundrer var Gløshaug et knutepunkt for sørsamene. Kirka brukes hvert år til olsok og til kirkelige handlinger etter behov. Kirka som står der nå er fra 1689. Det er planlagt at taket skal tjærebres i år, men det trengs også å skifte ut noe panel og ny maling på hele kirka. Det er viktig å ta vare på dette spesielle historiske og kulturelle kirkebygget som ligger så høyt og synlig til.

Det er imponerende at orgelet i Grong kirke restaureres for innsamlede midler.

Restaurering av redskapshuset ved Grong kirke er en god fortelling om lokalt samarbeid: Høsten 2022 ble det restaurert av byggfaglinja ved Grong videregående skole. Her får ungdom prøvd seg på

et arbeid som virkelig kommer til nytte. Kan dette samarbeidet også gjennomføres for andre oppdrag?

Fellesrådets samfunnsoppdrag som gravferdsmyndighet

Fellesrådet er soknets organ som ivaretar arbeidsgiveransvar og administrative oppgaver på vegne av soknene og trossamfunnet. Men fellesrådet er også gravferdsmyndighet på vegne av alle innbyggerne i kommunen. Her melder fellesrådet at det arbeides godt med å sikre tilstrekkelig med gravplasser, etablering av navned minnelunder og gjenbruk av gamle graver.

Med Namsen som utgangspunkt arbeider fellesrådet nå med å lage navned minnelunder på begge kirkegårdene. På Grong vil en følge elvas buktninger og i Harran vil det være fokus på fossene. Lokalbefolkningen har deltatt ved å samle stein til monumentene. Dette er virkelig kreativt og stedegent. Minnelunden ved Grong kirke ferdigstilles i år og til neste år ved Harran kirke.

Pilegrim

Nordleden er navnet på pilegrimsleden som går fra Gløshaug kirke til Stiklestad. Den er en av 11 godkjente pilegrimsleder i Norge, og er i dag den leden som starter lengst nord. Pilegrimsvandring er sakte-tid langs gamle veifar, og åpner for gode samtaler, stillhet og ettertanke. Vi fikk være med og gå strekningen fra Fossland til Gløshaug kirke. Takk for gode samtaler og fellesskap underveis, og for gudstjeneste og kirkekaffe i Gløshaugkirka til slutt!

Strekningen fra Fossland og opp er godt ryddet, og brukes blant annet til felles vandring for konfirmanter fra Grong og nabosoknene. Strekningen fra Grong til Fossland trenger ettersyn og rydding. Da ledene ble lagt og godkjent, ble det også gjort avtaler med de berørte kommunene om merking og rydding. I mange kommuner er det gjort avtaler med frivillige lag og foreninger om vedlikehold av leden. Kanskje er dette noe det går an å ta tak i?

Kirke på vårt sted

Ordet «kirke» kan ha flere betydninger. Noen tenker på *bygningen*: kirkebygget. Andre tenker på en *organisasjon*, på folkekirka. Det kan også bety en *virksomhet* som preger et lokalsamfunn. Alle disse forståelsene av ordet «kirke» har vi hatt anledning til å se på disse dagene.

Kirkebygget og kirkegården rundt om har sin egen fortelling om rollen kirka spiller som samlingssted i alle livets faser, som et sted å høre til. Kirkestedene forteller om kontinuitet, om håp og tro gjennom mange århundrer. Mange ting forandrer seg, men vi kommer stadig til kirke ved viktige hendelser i livet. Også i Grong er det høy oppslutning om disse gudstjenestene. Vi kan beskrive folkekirken som en *livsløpskirke*, hvor alle kirkens medlemmer er regelmessige kirkegjengere: Noen er alltid til stede. Andre bruker kirken i en langsommere rytme – ved de store

høytidene, og ved avgjørende tidspunkt i eget liv, eller i familiens, venners eller naboers liv. For mange handler kristen tro om tilhørighet og forankring.

I Trøndelag kan vi si at *tro er lettere gjort enn sagt*. Det er mange måter å uttrykke denne troa på. Det ligger mye ekte tro og kjærlighet gjemt i dugnader og annet praktisk arbeid, i omsorg for nabolag og lokalsamfunn, i engasjement for rettferdighet og bærekraft. Ei folkekirke kan ikke forstå seg selv som troens grensevoktere, men heller som nådens fanebærere, de som sørger for at dørene er åpne.

Gudstjenester og kirkelige handlinger er den faste pulsen i menighetens liv. Her møtes vi. Her finner vi et rom for å tolke alt det våre liv rommer. Ethvert lokalsamfunn har sin egenart, og vi kan ikke bli noen andre, men vi kan alltid arbeide med å være den beste utgaven av oss selv: åpen, til stede, raus, varm – og arbeide for å skape *mer himmel på jorda*.

En annen fortelling om å være synlig til stede er sokneprest Andreas sitt initiativ til å invitere til drop-in-vielse på Valentinsdagen 14.februar. Ville noen sette pris på det? Det blei seks vielser på én dag: det er mange år siden det har vært så mange kirkelige vielser på ett **år**! Takk til alle som ble med på et sprekt initiativ som mange ble glad for!

Omsorg og trygge lokalsamfunn

Den norske kirke har et særlig oppdrag som folkekirke med å være til stede i hele landet. Den har også sin plass i fellesskapet av sivilsamfunnsaktører. Sammen er det vår oppgave å bidra til livsmestring og livskvalitet, til tro, håp og kjærlighet som bærende fellesskapsverdier.

Menighetsråd og stab har sammen satset på kulturkvelder. Dette er et fint initiativ. Siste fredag i måneden inviterer kirka til foredrag, salmekvelder eller annen musikk, i kirkene eller andre steder. Slike møteplasser bygger fellesskap. Menighetsrådet har store muligheter til å utvikle denne profilen sammen med ansatte medarbeidere, om de sammen ønsker det.

Mange arrangementer trenger frivillige hender. Kirka samarbeider godt med lokale lag og foreninger. Vi har opplevd hvordan sanitetsforeningene bidrar med kirkekafe og praktisk hjelp, slik at gudstjenester og andre samlinger også blir sted for gode fellesskap og møtesteder for mange. Takk for at dere er så trofast til stede!

Kirkas omsorgsarbeid kalles diakoni. Dette omsorgsperspektivet må være med i alt kirka gjør. Alle medarbeidere kan bære med seg dette blikket: omsorg for de som kan kjenne seg ensomme, for de som faller utenfor, for de som trenger litt ekstra. Under visitasen har det vært viktig å ha oppmerksomhet på de som trenger at fellesskapet ser deres behov og ivaretar dem. Kirkene har lenge hatt en særlig oppmerksomhet mot de eldre: nå er det samling på sykehjemmet annen hver uke som sokneprest og organist går sammen om.

Soknepresten er medlem i psykososialt kriseteam. Presten har mengdetrening på å møte mennesker i sorg og krise, og det er klokt å involvere den lokale kirke i dette samarbeidet. Her er

det viktig med gode avklaringer, og at samarbeides beskrives klart: det forenkler samarbeid og klargjør ansvarsforhold når kriseteamet må aktiveres.

For store barn og ungdom er det behov for møtesteder: Kommunesenteret er hjem for mange ungdommer som bor på hybel på videregående: Noen er i Grong hele uka, og andre både uker og helg. Grong er også vertskommune for Namdal folkehøgskole.

Også i Grong er det utfordringer med psykisk helse og utenforskap. Hvordan kan kirka være til stede for dem? De yngste ungdommene kan trenge et særlig blikk, og møtesteder utenom alle organiserte aktiviteter. Kan man i fellesskap med andre gode krefter skape noe bra for denne aldersgruppa?

Trosopplæring

I trosopplæringsarbeidet er både menighetsarbeider i trosopplæringa, sokneprest og kirkeverge aktive. Kirkevergen har årelang tradisjon med utdeling av 4- og 6-årsbøker til barnehagebarna.

Menighetsarbeideren har babysang hver 14. dag. Det er Tårnagentsamling for 8-åringer og i fjor ble det for første gang arrangert LysVåken for 11-åringer. Det er planer om å starte et barnekor til høsten.

Konfirmasjonstida går over ett år. Soknepresten har hovedansvaret og møter konfirmantene ca hver 14. dag. Det har vært samarbeid med nabosokn om enkelte samlinger. I Grong deltok alle 14-åringer som tilhører Den norske kirke. Vi har hørt om et opplegg som når konfirmantene!

Vi hadde en nyttig samtale om arbeidet i trosopplæringa og hva staben tenker om framtida. De ansatte kan ikke gjøre alt aleine. Foreldre deltar på enkelte samvær. Takk til dere som stiller frivillig opp til beste for barn og unge!

Samarbeid kirke-barnehage og skole

De fire barnehagene i kommunen og kirka har et godt og trygt samarbeid. Begge parter vil gjerne at det skal fortsette. Det ligger igjen gode spor etter Mildrid Haugdal som i mange år har drevet tradisjonsformidling i barnehagene. Det er god dialog med foreldrene og barnehageansatte om opplegget.

Det siste året har de ansatte tatt imot barnehagebarna til jule- og påskevandring i kirkerommet.

Det er tett og godt samarbeid med skolene. I forbindelse med høytidene er det skolegudstjenester der elevene deltar både i forberedelse og gjennomføring. Visitasen starta denne gangen med en gudstjeneste i Harran kirke der elever fra Harran oppvekstsenter deltok. Under gudstjenesten var det også tid for spørsmål til biskopen. Det engasjerte både elever og biskop! Det er godt å se at elevene er trygge i kirka si. Takk for fin samtale!

På Grong skole møtte vi 8. og 9. klasse. De hadde også forberedt spørsmål til biskopen. Det var ærlige spørsmål som krevde ærlige svar.

På Grong videregående skole hadde vi en god samtale med rektor Anne Birgitte Steinsli Sklet og andre fra lærergruppa. Skolen er den eneste videregående skolen i Indre Namdal. Skolen har linjer som tiltrekker seg mange, også fra andre kante av landet, blant annet til naturbruk og sportsfiske. Skolen er bevisst ansvaret ved å ta imot elever fra et større område. Det blir mange hybelboere. Ledelsen har som mål å gjøre elevene til «gangs menneske», og å følge opp hver enkelt elev.

Grong videregående skole er også ressursskole for sørsamisk undervisning. Flere samiskspråklige elever bor på Grong mens de er i videregåendealder. Skolen registrer et økende ønske om undervisning på sør- og nordsamisk

Samisk nærvær

Fortellingen om Gløshaug kirke viser hvordan samisk og norsk befolkning har møttes i Grong fra uminnelige tider. Her er ulike fortellinger om samisk nærvær i bygdene våre.

1. juni leverte Sannhets- og forsoningskommisjonen sin rapport til Stortinget. Rapporten er ikke bare viktig for samer, kvener, norskfinner og skogfinner, men for hele Norges befolkning. Hele det norske samfunnet må lytte til funnene i rapporten. Også kirka har et historisk ansvar for skaden mange er blitt påført, som en del av statens maktapparat i fornorskinga. Rapporten utfordrer alle lokalsamfunn til å se oss nøye om – en gang til - og lytte etter det vi kanskje har oversett eller overhørt. Kanskje kan den få være en døråpner for andre fortellinger fra våre lokalsamfunn. I vår tid er kanskje særlig kommunikasjonskulturen oss imellom ei utfordring: vi forstår og ser at netthets og hatprat blant annet går sterkt ut over samisk ungdom. De nye læreplanene i grunnskolen har økt fokus på samisk kultur. Mangfold og inkludering er viktige stikkord. I kirka prøver vi å svare på dette ved at alle gudstjenester i Nidaros skal ha noen gudstjenesteledd på både norsk og sør-samisk som en måte å gjøre samisk nærvær synlig og hørbart.

Flyktningetjenesten

Grong kommune har tatt imot flyktninger helt fra 80-tallet. 88,5% av innbyggerne i Grong er norske statsborgere, og de siste 11,5 % fordeler seg på mange nasjonaliteter. Omtrent halvparten av disse er flyktninger som har bosatt seg i Grong. Det gir et mangfoldig lokalsamfunn med tanke på livssyn og bakgrunn. Flyktningetjenesten samarbeider med ulike frivillige lag og foreninger, og har også hatt samarbeid med kirka. Her møtte vi to dedikerte ledere, og enkeltpersoner som fortalte personlig og berørende om sine opplevelser av å komme til Grong som flyktning, og om å bli tatt imot. Takk for åpenhet og tillit!

Møte med næringslivet

Vi har fått se noe av variasjonen i næringslivet i Grong. Vi har erfart «Kraft i elver og folk», slik kommunens visjon er. Grong er et sted der det finnes mange ressurser, både av mennesker, skogbruk, jordbruk, jakt og fiske.

Vi ble godt tatt imot på samdriftsfjøsset Grongmelk, både av folk og fe. På Jørem gård drives det overnattingsbedrift, og økologisk i småskala med urkorn og ølbrygging. På Nedre Fiskumfoss kraftverk fikk vi komme inn i den nye, digre turbinhallen.

Takk for god mottakelse og informasjon og vennlighet overalt!

Møtet med Grong kommune

I arbeidet med ny organisering av Den norske kirke har kommunene vært tydelig på at de ønsker å bevare de nære båndene til den lokale kirke og videreføre sitt ansvar for den. Statskirka finnes ikke lenger, men kommunekirka lever i beste velgående som folkekirke og trossamfunn – forpliktet i Grunnloven på å være til stede i alle lokalsamfunn i hele landet. Som folkekirke er det kirkas samfunnsoppdrag å bidra til gode lokalsamfunn, som trossamfunn å være med og skape fellesskap preget av glede, tro, håp, nåde og tilhørighet.

I møtet med Grong kommune møtte vi ordfører Borgny Grande, kommunedirektør Bjørn Ståle Aalberg, kommunalsjefene Kristin Lonmo Almaas og Marit Aarlie. Takk for interessant informasjon og viktig samtale!

Vi fikk høre om næringsveier og utfordringer. I likhet med mange andre kommuner i Trøndelag er barnekullene små og utflyttinga for stor. Det er ei utfordring er å trekke faglig kompetanse til små kommuner.

I Indre Namdal er det gode tradisjoner for kommunalt samarbeid. Nå er Grong blitt med i Bygdevekstavtalen: regjeringens pilotprosjekt for kommuner med distriktsutfordringer, her skal Grong sammen med gode naboer øke innsatsen for tilgang på kompetent arbeidskraft og næringsutvikling. Det ligger rom for utvikling i kommunens visjon «Kraft i elver og folk».

Et kommunalt budsjett skal romme løsninger på mange behov, også finansiering av den lokale kirka. Det vil alltid finnes uløste oppgaver og et ønske om større ressurser. Her er kirke og kommune i samme båt. I Grong kommunes langtidsbudsjett er det vedtatt en reduksjon til driften av Kirkelig fellesråd. I tillegg kommer lønns- og prisvekst, som gjør situasjonen ytterligere alvorlig. I kombinasjon med vedlikeholdsbehov som ikke må vente for lenge, er dette en alvorlig situasjon. Kommunalt budsjettarbeid vil alltid handle om fordeling av knappe goder. Vi skjønner at det er krevende for kommunen å ha ansvar for mange oppgaver, men også kirkebygg trenger vedlikehold.

Utfordringer videre

Etter disse innholdsrike visitasdagene har vi samlet trådene. Det er noen ting jeg særlig vil be dere arbeide med:

- Dere har et godt og tillitsfullt samarbeid med skoler og barnehager. Fortsett det gode arbeidet som gjøres for barn og unge, og utforsk gjerne videre muligheter for samarbeid og samskaping med barnehager, skoler og kommune.
- Kirke og lokalsamfunn har mye å utvikle sammen. Fortsett samtalen om hvordan den lokale kirke kan bli mer synlig til stede. En slik strategisk samtale blir aller best når ansatte, menighetsråd og frivillige deltar i den sammen.
- Jeg vil oppfordre dere til å fortsette det gode arbeidet med å utvikle et variert gudstjenesteliv, som inviterer til deltakelse og økt delaktighet: Åpen, til stede, raus, varm. Dette er et godt rom for samarbeid mellom ansatte, menighetsråd og ulike foreninger eller enkeltpersoner.
- Tillitsfullt samarbeid mellom kirke og kommune er viktig. Vi har et felles mål om trygge lokalsamfunn, som det er godt for alle å bo i. Ha et våkent øre og øye på utfordringene som finnes lokalt, og på hvordan kirke og kommune sammen kan møte dem.
- Frivillighet må stadig vedlikeholdes. Tenk gjennom hvordan de frivillige kan tas godt vare på fortsatt.

Til slutt: TAKK. Et stort takk for gjestfrihet og varm mottakelse overalt!

Takk til dere som har planlagt og deltatt under visitasdagene: dere ansatte, rådsmedlemmer og frivillige, til kommuneledelsene og andre som vi har møtt. Takk til fungerende prost Gustav Danielsen og rådgiver Vigdis Aanderaa Aakre for konstruktivt og godt arbeid og medarbeiderskap!

Må Gud velsigne Grong menighet og bygda her. Lykke til med veien videre som lokalsamfunn og kirke sammen!

Dokumentasjon

Til visitasen har sokneprest Andreas Alexander Nordvang-Sandvold Fosby på vegne av menighetsrådet levert en fyldig og god rapport om menighetslivet i Grong. Likeledes har kirkeverge Mildrid Haugdal levert en rapport på vegne av fellesrådet. Tusen takk til dere begge!

Rapportene gir innsikt i de lokale forholdene. De er viktige som forberedelse, og viktig for arbeidet under selve visitasen. Rapportene har vært utgangspunkt for samtaler med rådet og de ansatte.

Rapportene vil sammen med dette foredraget utgjøre visitasprotokollen. Denne samlede, skriftlige dokumentasjonen vil også være underlagsmateriale for oppfølgingsarbeidet etter visitasen.

Prosten vil følge opp med samtaler og besøk i løpet av det neste halve året.